

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 4 czerwca 2021 r.
(OR. en)

9106/21

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2021/0070 (NLE)

SOC 345
JEUN 56
EDUC 213
ECOFIN 503
ANTIDISCRIM 63
FREMP 141
COHOM 88

AKTY USTAWODAWCZE I INNE INSTRUMENTY

Dotyczy: ZALECENIE RADY w sprawie ustanowienia europejskiej gwarancji dla
dzieci

ZALECENIE RADY (UE) 2021/...

z dnia ...

w sprawie ustanowienia europejskiej gwarancji dla dzieci

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292 w związku z art. 153 ust. 2 i art. 153 ust. 1 lit. j),

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Zgodnie z art. 3 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej Unia zwalcza wykluczenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera równość kobiet i mężczyzn oraz ochronę praw dziecka.
- (2) Zgodnie z art. 9 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) przy określaniu i realizacji swoich polityk i działań Unia bierze pod uwagę wymogi związane ze wspieraniem wysokiego poziomu zatrudnienia, zapewnianiem odpowiedniej ochrony socjalnej, zwalczaniem wykluczenia społecznego, a także z wysokim poziomem kształcenia, szkolenia oraz ochrony zdrowia ludzkiego.
- (3) Zgodnie z art. 151 TFUE Unia i państwa członkowskie mają na celu promowanie zatrudnienia, poprawę warunków życia i pracy, odpowiednią ochronę socjalną, dialog między partnerami społecznymi, rozwój zasobów ludzkich pozwalający podnosić i utrzymać poziom zatrudnienia oraz przeciwdziałanie wykluczeniu. Zgodnie z art. 153 ust. 1 lit. j) TFUE, mając na względzie urzeczywistnienie powyższych celów, Unia wspiera i uzupełnia działania państw członkowskich w dziedzinie zwalczania wykluczenia społecznego.

- (4) Art. 24 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”) uznaje, że dzieci mają prawo do takiej ochrony i opieki, jaka jest konieczna dla ich dobra, oraz że we wszystkich działaniach dotyczących dzieci, zarówno podejmowanych przez władze publiczne, jak i instytucje prywatne, należy przede wszystkim uwzględnić najlepszy interes dziecka. Art. 33 Karty stanowi, że rodzina korzysta z ochrony prawnej, ekonomicznej i społecznej.
- (5) Art. 17 zrewidowanej Europejskiej karty społecznej, sporządzonej w Strasburgu w dniu 3 maja 1996 r., potwierdza obowiązek podjęcia wszelkich stosownych i niezbędnych środków w celu zapewnienia dzieciom opieki, pomocy, kształcenia i szkolenia, które są im niezbędne.
- (6) Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Organizację Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1989 r., ratyfikowana przez wszystkie państwa członkowskie Unii, stanowi w art. 2, 3, 6, 12, 18, 24, 27, 28 i 31, że państwa-strony konwencji za sprawę nadrzędną uznają najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka i uznają prawo dziecka: do uczestnictwa i rozwoju, w tym prawo do ochrony przed wszelkimi formami dyskryminacji; do życia; do wypowiedania się w postępowaniu sądowym i administracyjnym; do jak najwyższego poziomu zdrowia; do dostępu do opieki zdrowotnej; do pomocy państwa w celu zapewnienia odpowiedniego poziomu życia oraz zapewnienia edukacji, czasu wolnego i zajęć rekreacyjnych, a także do pełnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i artystycznym.

- (7) Art. 7 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych¹, ratyfikowanej przez Unię i wszystkie państwa członkowskie, stanowi, że państwa-strony tej konwencji podejmą wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia pełnego korzystania przez niepełnosprawne dzieci ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na zasadzie równości z innymi dziećmi.
- (8) Unia, wraz z państwami członkowskimi, w pełni angażuje się w działania na rzecz zajęcia czołowej pozycji we wdrażaniu oenztetowskiej Agendy 2030 oraz określonych przez ONZ celów zrównoważonego rozwoju, w tym celów dotyczących eliminacji ubóstwa, zapewnienia zdrowego życia i sprzyjania dobrobytowi oraz zapewnienia wszystkim wysokiej jakości sprawiedliwej edukacji.
- (9) W dniu 20 lutego 2013 r. Komisja przyjęła zalecenie 2013/112/UE² pt. „Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji”. W zaleceniu tym przedstawiono zintegrowane podejście do ograniczania ubóstwa lub wykluczenia społecznego wśród dzieci oraz poprawy dobrostanu dziecka w oparciu o trzy filary: dostęp do zasobów, dostęp do usług wysokiej jakości i prawo dzieci do udziału w różnych zajęciach.

¹ Decyzja Rady z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie zawarcia przez Wspólnotę Europejską Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych, Dz.U. L 23 z 27.1.2010, s. 35.

² Zalecenie Komisji 2013/112/UE z dnia 20 lutego 2013 r. „Inwestowanie w dzieci: przerwanie cyklu marginalizacji”, Dz.U. L 59 z 2.3.2013, s. 5.

- (10) W listopadzie 2017 r. Parlament Europejski, Rada i Komisja proklamowały Europejski filar praw socjalnych, w ramach którego ustanowiono 20 zasad służących wspieraniu sprawnego i sprawiedliwego funkcjonowania rynków pracy i systemów opieki społecznej. W ramach zasady 11 dzieciom zapewnia się prawo dostępu do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług wczesnej edukacji i opieki, ochronę przed ubóstwem oraz prawo do szczególnych środków służących zwiększeniu równości szans dzieci ze środowisk znajdujących się w niekorzystnej sytuacji życiowej.
- (11) Parlament Europejski w rezolucji z dnia 24 listopada 2015 r.¹ wezwał Komisję i państwa członkowskie do wprowadzenia gwarancji dla dzieci ze szczególnym uwzględnieniem dzieci żyjących w ubóstwie i ich dostępu do usług. Ponadto Parlament Europejski, w rezolucji z dnia 11 marca 2021 r.², wezwał Komisję do uwzględnienia w strategii UE na rzecz praw dziecka konkretnych środków inwestowania w dzieci w celu wyeliminowania ubóstwa dzieci, w tym ustanowienia europejskiej gwarancji dla dzieci wyposażonej w odpowiednie zasoby, a także do przedstawienia w pierwszym kwartale 2021 r. wniosku w sprawie europejskiej gwarancji dla dzieci oraz wezwał państwa członkowskie do zainwestowania wszystkich możliwych zasobów, w tym środków z funduszy Unii, w walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym dzieci oraz do ustanowienia krajowych planów działania dotyczących gwarancji dla dzieci.

¹ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 24 listopada 2015 r. w sprawie zmniejszenia nierówności ze szczególnym uwzględnieniem ubóstwa dzieci (2014/2237(INI)).

² Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 11 marca 2021 r. w sprawie praw dziecka w świetle strategii UE na rzecz praw dziecka (2021/2523(RSP)).

- (12) We wspólnej deklaracji pt. „Przewycięzanie ubóstwa i wykluczenia społecznego – łagodzenie wpływu COVID-19 na rodziny – współpraca na rzecz rozwoju perspektyw dających siłę dzieciom”, podpisanej w grudniu 2020 r. przez 24 ministrów Rady ds. Zatrudnienia, Polityki Społecznej, Zdrowia i Ochrony Konsumentów, wezwano do ustanowienia europejskiej gwarancji dla dzieci w oparciu o zasady i zintegrowane podejście zawarte w zaleceniu 2013/112/UE i Europejskim filarze praw socjalnych. Ministrowie potwierdzili, że dostęp do bezpłatnej opieki zdrowotnej, bezpłatnej edukacji, przystępnych cenowo usług wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, godnych warunków mieszkaniowych oraz odpowiedniego odżywiania ma zasadnicze znaczenie dla dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.
- (13) W Planie działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych¹ zawarto nowy impuls dla zwalczaniu ubóstwa i wykluczenia społecznego w Unii, w szczególności przez ustanowienie celu na 2030 r. polegającego na zmniejszeniu liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym o 15 mln, z czego co najmniej 5 mln stanowią mają dzieci.

¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych”, COM(2021) 102 final.

- (14) Kompleksowa Strategia Unii na rzecz praw dziecka¹ stanowi instrument wspierający zwiększanie uczestnictwa dzieci w społeczeństwie i uznawanie najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka za sprawę nadrzędną, wspierający ochronę dzieci znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji, w tym dzieci zagrożonych wykluczeniem społeczno-gospodarczym i marginalizacją, ochronę praw dziecka w internecie, sprzyjanie rozwojowi wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dziecku oraz zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec dzieci. Jej celem jest również zwalczanie dyskryminacji dzieci, w tym ze względu na płeć lub orientację seksualną, samych dzieci lub ich rodziców.
- (15) Celem niniejszego zalecenia jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu i zwalczanie go przez zapewnienie dzieciom w potrzebie dostępu do kluczowych usług, w tym uwzględnianie perspektywy płci, by wziąć pod uwagę różne sytuacje chłopców i dziewcząt poprzez zwalczanie ubóstwa dzieci i wspieranie równości szans. „Dzieci w potrzebie” oznaczają osoby w wieku poniżej 18 lat, które są zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Dotyczy to dzieci żyjących w gospodarstwach domowych zagrożonych ubóstwem lub doświadczających poważnej deprivacji materialnej i społecznej lub o bardzo małej intensywności pracy.
- (16) Aby zapewnić skuteczny dostęp lub skuteczny i bezpłatny dostęp do kluczowych usług, państwa członkowskie – zgodnie z krajowymi uwarunkowaniami i podejściami – powinny organizować i świadczyć takie usługi albo zapewniać odpowiednie świadczenia, dzięki którym rodzice lub opiekunowie dzieci w potrzebie będą w stanie pokryć koszty tych usług. Szczególną uwagę należy zwrócić na to, by wszelkie ewentualne koszty towarzyszące nie stanowiły dla dzieci w potrzebie z rodzin o niskich dochodach przeszkody w pełnym korzystaniu z kluczowych usług.

¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia UE na rzecz praw dziecka”, COM(2021) 142 final.

- (17) Na terenie Unii mieszka blisko 18 mln dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym¹, przy czym występują znaczące różnice między państwami członkowskimi. Zakres czynników ryzyka, który może sprawić, że niektóre dzieci są w szczególnie trudnej sytuacji i narażone na ubóstwo lub wykluczenie społeczne, znacznie się różni. Dlatego też krajowe podejścia do wdrażania niniejszego zalecenia powinny być dostosowane do konkretnych okoliczności i lokalnych potrzeb. Jednym z głównych czynników wywołujących wykluczenie społeczne dzieci jest nierówny dostęp do kluczowych usług niezbędnych dla ich dobrostanu i rozwoju ich umiejętności społecznych, poznawczych i emocjonalnych. Dzieci żyjące w ubóstwie lub dzieci ze środowisk defaworyzowanych są bardziej narażone na napotkanie barier w dostępie do wczesnej edukacji i opieki, edukacji włączającej, opieki zdrowotnej, zdrowego odżywiania i odpowiednich warunków mieszkaniowych. Rozpoczynają życie w niekorzystnej pozycji wyjściowej, co może długoterminowo wpływać na ich rozwój i perspektywy na przyszłość.
- (18) Międzypokoleniowe dziedziczenie wykluczenia społecznego stanowi zagrożenie dla spójności społecznej na przestrzeni pokoleń oraz wiąże się z powstawaniem wyższych kosztów dla naszych państw opiekuńczych, utrudniając budowanie odporności społeczno-gospodarczej. Ważną drogą zwiększania starań na rzecz zapobiegania wykluczeniu społecznemu i jego zwalczania jest zatem zwiększanie równego dostępu dzieci w potrzebie do kluczowych usług. Sprzyja to również powstawaniu równych szans dla dzieci w potrzebie oraz przyczynia się do zwalczania ubóstwa dzieci.

¹ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Children_at_risk_of_poverty_or_social_exclusion.

- (19) Rozwiązywanie problemu defaworyzacji od wczesnych lat życia to opłacalna inwestycja, w tym również w perspektywie długoterminowej, ponieważ przyczynia się nie tylko do włączenia dzieci i osiągnięcia przez nie lepszych wyników społeczno-ekonomicznych w dorosłym życiu, lecz także korzystnie wpływa na gospodarkę i społeczeństwo dzięki zapewnieniu lepszej integracji na rynku pracy i w życiu społecznym oraz lepszemu przechodzeniu od kształcenia do zatrudnienia, co można osiągnąć również poprzez pełne wdrożenie zalecenia Rady z dnia 30 października 2020 r. w sprawie pomostu do zatrudnienia – wzmocnienia gwarancji dla młodzieży¹. Inwestycje w równe szanse dla dzieci tworzą podstawę zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu, wspierając rozwój sprawiedliwych i odpornych społeczeństw oraz pozytywną konwergencję społeczną. Przyczyniają się również do łagodzenia skutków niekorzystnych zmian demograficznych, ograniczając niedobory umiejętności i pracowników oraz zapewniając szerszy zasięg terytorialny przy jednoczesnym wykorzystaniu możliwości płynących z transformacji ekologicznej i transformacji cyfrowej.

¹ Zalecenie Rady z dnia 30 października 2020 r. w sprawie pomostu do zatrudnienia – wzmocnienia gwarancji dla młodzieży oraz zastępujące zalecenie Rady z dnia 22 kwietnia 2013 r. w sprawie ustanowienia gwarancji dla młodzieży (Dz.U. C 372 z 4.11.2020 s.1).

- (20) Równe możliwości dostępu do odznaczających się wysoką jakością i sprzyjających włączeniu społecznemu form wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz kształcenia stanowią klucz do przerwania dziedziczenia wykluczenia społecznego oraz zapewnienia równych szans dzieciom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji życiowej. Ograniczona dostępność i wysokie koszty wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem mogą jednak stanowić barierę dla dzieci z rodzin o niskim dochodzie. Ich stopień uczestnictwa jest wyraźnie niższy, co prowadzi w późniejszych latach do osiągnięcia gorszych wyników edukacyjnych oraz do częstszego wczesnego kończenia nauki, w szczególności w przypadku dzieci ze środowisk migracyjnych lub dzieci romskich. Wyzwaniem pozostaje zjawisko segregacji i dyskryminacji w dostępie dzieci z niepełnosprawnościami lub dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi do edukacji powszechnej. Wyboru placówki edukacyjnej należy dokonywać z myślą o najlepszym zabezpieczeniu interesów dziecka. Rosnąca liczba dzieci ze środowisk migracyjnych w systemach edukacji wymaga zapobiegania segregacji w szkołach i dostosowania metod nauczania, zgodnie z prawem krajowym i zobowiązaniami państw członkowskich wynikającymi z odpowiednich instrumentów międzynarodowych w tej dziedzinie.
- (21) Istotnym elementem procesu uczenia się, w tym nabywania umiejętności społecznych, jest nauka przez zajęcia sportowe, rekreacyjne i kulturalne. Potwierdzono istnienie korzyści płynących z takich zajęć, w szczególności dla dzieci ze środowisk defaworyzowanych. Pewne grupy dzieci nie dysponują jednak wystarczającymi środkami na uczestnictwo w takich zajęciach albo takie uczestnictwo może być utrudnione z powodu braku odpowiedniej infrastruktury, trudnego dostępu lub problemów językowych.

- (22) Dzieci w potrzebie mają utrudniony dostęp do niektórych usług zdrowotnych, np. do opieki stomatologicznej, oraz do przedmiotów wspomagających funkcjonowanie (takich jak aparaty ortodontyczne, soczewki kontaktowe lub okulary). Takie dzieci mają również mniej możliwości i zasobów, by korzystać z programów z zakresu profilaktyki chorób i promocji zdrowia. Ubóstwo dochodowe i inne uwarunkowania społeczne w istotnym stopniu wpływają na ogólny rozwój i stan zdrowia dzieci (w tym stan zdrowia psychicznego) oraz zwiększają ryzyko złego stanu zdrowia w przyszłości. Zasadnicze znaczenie ma odpowiednio wczesne reagowanie i zapobieganie w połączeniu z lepszym dostępem do profilaktyki w zakresie zdrowia publicznego oraz do programów promocji zdrowia – w tym do szczepień – a także wspieranie rodziców, co może pomóc w osiągnięciu lepszych wyników.
- (23) Dostęp do zdrowego i zrównoważonego odżywiania stanowi wyzwanie w szczególności dla rodzin o niskim dochodzie. Realizacja programów dotyczących zdrowej żywności i zdrowego odżywiania może pomóc w rozwiązaniu problemów takich jak uboga dieta, brak aktywności fizycznej, otyłość bądź spożywanie alkoholu i palenie tytoniu, tym samym ograniczając zjawisko niedożywienia i nieprawidłowego odżywiania, które częściej występuje wśród dzieci ze środowisk defaworyzowanych. Doświadczenia podczas pandemii COVID-19 pokazały, jak istotne dla niektórych dzieci są szkolne programy posiłków, gdy w wyniku lockdownu dzieci te straciły nagle pewne źródło pożywienia¹. Zapewnienie dzieciom w potrzebie dostępu do co najmniej jednego zdrowego posiłku w każdym dniu szkolnym ma zatem ogromne znaczenie, a można to osiągnąć albo dostarczając takie posiłki albo zapewniając, że rodzice lub opiekunowie – bądź same dzieci – są w stanie je zorganizować, z uwzględnieniem szczególnych okoliczności i potrzeb lokalnych.

¹ Ocena roczna Komitetu Ochrony Socjalnej dotycząca Przeglądu sytuacji w dziedzinie ochrony socjalnej oraz rozwoju polityk z zakresu ochrony socjalnej – 2020 r. Sprawozdanie dotyczące kluczowych wyzwań społecznych i najważniejsze przesłania, s. 58.

- (24) Dzieci z rodzin o niskim dochodzie pochodzące ze środowisk migracyjnych lub z mniejszości etnicznych są bardziej zagrożone poważną deprivacją mieszkaniową, przeludnieniem w lokalach mieszkalnych i ubóstwem energetycznym, a także są bardziej narażone na bezdomność. Wydatki mieszkaniowe stanowią poważny ciężar dla gospodarstw domowych o jednym dochodzie, zwłaszcza tych prowadzonych przez kobiety. Zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz zagwarantowanie dzieciom i ich rodzinom właściwego zakwaterowania tymczasowego to ważne działania w zwalczaniu wykluczenia społecznego dzieci i minimalizacji ryzyka bezdomności. W celu deinstytucjonalizacji opieki nad dziećmi, należy wspierać sprawowanie opieki w ramach społeczności lub rodziny. Umieszczanie dzieci w placówkach opieki instytucjonalnej powinno być stosowane wyłącznie w ostateczności, gdy stanowi ono najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka, z uwzględnieniem ogólnej sytuacji dziecka i jego indywidualnych potrzeb. Zapewnianie wsparcia dzieciom opuszczającym takie placówki lub rodzinną pieczę zastępczą ma kluczowe znaczenie dla wsparcia ich niezależności życiowej i integracji społecznej.

- (25) Kryzys wywołany pandemią COVID-19 może mieć daleko idący wpływ na dobrostan społeczno-gospodarczy rodzin i dzieci, a istnieje prawdopodobieństwo, że nieproporcjonalnie wpłynie na dzieci ze środowisk defaworyzowanych. Grupy osób o niskim i średnim dochodzie są bardziej narażone na utratę dochodu, co – z uwagi na rosnące bezrobocie i ograniczone możliwości telepracy – może mieć istotny wpływ na dochód netto gospodarstw domowych. W wyniku kryzysu spodziewane jest nasilenie istniejących nierówności oraz wzrost liczby gospodarstw domowych zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Kryzys wywiera również znaczną presję na dostępność usług. Dzieci znajdujące się w różnego rodzaju niekorzystnych sytuacjach życiowych stanowią jedną z grup osób najbardziej dotkniętych tym kryzysem. Wiele dzieci z gospodarstw domowych pozbawionych właściwego wsparcia rodziny, umiejętności lub wyposażenia ma trudności w korzystaniu ze zdalnego uczenia się; wśród nich znajdują się dzieci zamieszkujące obszary oddalone lub wiejskie o niewłaściwej infrastrukturze cyfrowej.

- (26) Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci oraz ograniczanie skutków społeczno-gospodarczych pandemii COVID-19 wymaga zastosowania wspierających ram polityki oraz zintegrowanego i wielowymiarowego podejścia skoncentrowanego na jednostce. Wzmacnianie współpracy i koordynacji między służbami na różnych szczeblach jest gwarancją realizowania skutecznych działań zapobiegawczych oraz wspiera włączenie społeczne dzieci. Oprócz zapewnienia dostępu do kluczowych usług we wszystkich regionach i na wszystkich obszarach, m.in. przez inwestowanie w infrastrukturę usług i w pracowników, konieczne jest również podniesienie skuteczności i adekwatności odnośnych polityk, połączenie działań zapobiegawczych z naprawczymi oraz maksymalne wykorzystywanie istniejących instrumentów unijnych.
- (27) Prowadzony w ramach europejskiego semestru proces koordynacji w dziedzinie gospodarki i zatrudnienia, wspierany za pomocą tablicy wskaźników społecznych¹, doprowadził do uwypuklenia wyzwania, jakim jest ubóstwo i wykluczenie społeczne dzieci; dla części państw członkowskich wydano zalecenia w tym zakresie. W wytycznych dotyczących zatrudnienia podkreślono znaczenie zapewniania dostępu wszystkim osobom, w tym dzieciom, do określonych usług, np. do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, kształcenia i opieki zdrowotnej, gdyż taki dostęp jest warunkiem koniecznym do zapewnienia równości szans.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/european-pillar-of-social-rights/indicators/social-scoreboard-indicators>

(28) Istnieją fundusze unijne, dzięki którym można wspierać wdrażanie europejskiej gwarancji dla dzieci i wprowadzanie dalszych środków wspierających. W ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus wszystkie państwa członkowskie przeznaczą odpowiednią kwotę środków na przeciwdziałanie ubóstwu lub wykluczeniu społecznemu dzieci. W przypadku państw członkowskich, w których odsetek dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym przekracza średnią unijną, kwota ta powinna stanowić co najmniej 5% ich krajowej alokacji z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Zgodnie z zasadami pomocniczości i proporcjonalności w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Programu InvestEU udzielane będzie również wsparcie dla inwestycji w infrastrukturę wspierającą w postaci np. mieszkań socjalnych, placówek wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, a także wsparcie na rzecz wyposażenia i zapewniania dostępu do powszechnych usług wysokiej jakości. W ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności – stanowiącego element planu odbudowy dla Europy oraz instrumentu „Next Generation EU” – zapewnia się dodatkowe środki unijne na potrzeby reform, inwestycji i polityk dla przyszłego pokolenia, dzieci i młodzieży – między innymi w dziedzinie edukacji i umiejętności – które należy uwzględnić w krajowych planach odbudowy i zwiększania odporności¹. Instrument Wsparcia Technicznego może stanowić pomoc dla państw członkowskich w opracowywaniu i realizowaniu reform strukturalnych w obszarze edukacji, usług społecznych, wymiaru sprawiedliwości i opieki zdrowotnej, w tym reform międzysektorowych mających na celu zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci.

¹ Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiającym Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności(Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17).

- (29) Państwa członkowskie mogą również korzystać z unijnego programu „Owoce, warzywa i mleko w szkole” na lata 2017–2023, by dzieci miały lepszy dostęp do zdrowych produktów oraz większą wiedzę na temat korzyści płynących ze zdrowej i zrównoważonej żywności.
- (30) Niniejsze zalecenie należy wdrażać za pośrednictwem krajowych planów działania dostosowanych do warunków krajowych, regionalnych i lokalnych. W ramach takich krajowych planów działania należy rozpoznawać dzieci w potrzebie oraz bariery, na jakie napotykają w dostępie do usług objętych zakresem niniejszego zalecenia i korzystaniu z nich. W tym celu państwom członkowskim zaleca się, by zaangażowały odpowiednie zainteresowane strony, w tym organizacje pozarządowe wspierające prawa dziecka. Postępy dokonywane we wdrażaniu niniejszego zalecenia należy również regularnie monitorować, na przykład jako element tablicy wskaźników społecznych w kontekście europejskiego semestru, w tym przez opracowanie stosownych wskaźników monitorowania.
- (31) Niniejsze zalecenie stanowi uzupełnienie zalecenia Komisji 2013/112/UE, jest rezultatem planu działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych i stanowi uzupełnienie kompleksowej Strategii UE na rzecz praw dziecka.
- (32) Treść niniejszego zalecenia jest w pełni zgodna z zasadami pomocniczości i proporcjonalności. Nie narusza ono zasad krajowego prawa formalnego ani tradycji prawnych państw członkowskich, ani nie pociąga za sobą rozszerzenia uprawnień Unii Europejskiej,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

CEL I ZAKRES STOSOWANIA

1. Celem niniejszego zalecenia jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu i jego zwalczanie przez zapewnienie dzieciom w potrzebie dostępu do kluczowych usług, a przez to przyczynianie się również do przestrzegania praw dziecka za pomocą zwalczania ubóstwa dzieci i wspierania równości szans.
2. Niniejsze zalecenie ma zastosowanie do dzieci w potrzebie.

DEFINICJE

3. Do celów niniejszego zalecenia stosuje się następujące definicje:
 - a) „dzieci w potrzebie” oznaczają osoby w wieku poniżej 18 lat, które są zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
 - b) „dzieci ze środowisk migracyjnych” oznaczają dzieci będące obywatelami państw trzecich, niezależnie od ich statusu migracyjnego, oraz dzieci mające obywatelstwo państwa członkowskiego i pochodzące ze środowisk migracyjnych, ponieważ co najmniej jeden z ich rodziców urodził się za granicą;

- c) „dzieci znajdujące się w niepewnej sytuacji rodzinnej” oznaczają dzieci podlegające różnym czynnikom ryzyka, które mogą prowadzić do ubóstwa lub wykluczenia społecznego. To zawiera: życie w gospodarstwie domowym o jednym dochodzie; życie z rodzicem z niepełnosprawnością; życie w gospodarstwie domowym, w którym występują problemy związane ze zdrowiem psychicznym lub choroby przewlekłe; życie w gospodarstwie domowym, w którym dochodzi do nadużywania substancji odurzających lub do przemocy domowej; dzieci obywatela Unii, który przeprowadził się do innego państwa członkowskiego, pozostawiając je w państwie członkowskim pochodzenia; dzieci mające nastoletnią matkę lub dziewczęta będące nastoletnimi matkami; dzieci, których rodzic przebywa w zakładzie karnym;
- d) „skuteczny dostęp” oznacza sytuację, w której usługi są oferowane w wystarczającym zakresie, przystępne cenowo, dostępne, mają dobrą jakość, są świadczone w odpowiednich terminach, a potencjalni odbiorcy wiedzą o ich istnieniu oraz są świadomi uprawnień do korzystania z nich;
- e) „skuteczny i bezpłatny dostęp” oznacza sytuację, w której usługi są oferowane w wystarczającym zakresie, dostępne, mają dobrą jakość, są świadczone w odpowiednich terminach, a potencjalni odbiorcy wiedzą o ich istnieniu oraz są świadomi uprawnień do korzystania z nich, oraz są świadczone bezpłatnie – albo dzięki ich zorganizowaniu i świadczeniu, albo zapewnieniu odpowiednich świadczeń, które pokryją ich koszty, albo dzięki zorganizowaniu ich tak, by kwestie finansowe nie stanowiły przeszkody w zapewnieniu równego dostępu;
- f) „zajęcia w szkole” oznaczają uczenie się przez zajęcia sportowe, rekreacyjne i kulturalne odbywające się w standardowych godzinach lekcyjnych lub poza nimi lub organizowane przez społeczność szkolną;

- g) „zdrowy posiłek” lub „zdrowe odżywianie” oznaczają spożywanie zbilansowanych posiłków zapewniających dzieciom składniki odżywcze niezbędne do ich rozwoju fizycznego i umysłowego oraz do wykonywania aktywności fizycznej odpowiadającej ich potrzebom fizjologicznym;
- h) „odpowiednie warunki mieszkaniowe” oznaczają lokal mieszkalny, który spełnia aktualne krajowe standardy techniczne, jest w dobrym stanie, zapewnia odpowiedni komfort cieplny oraz jest oferowany i dostępny w przystępnej cenie.

ZGODNIE Z KOMPETENCJAMI, OKOLICZNOŚCIAMI I PRAKTYKAMI KRAJOWYMI
ORAZ Z PEŁNYM POSZANOWANIEM ZASAD POMOCNICZOŚCI
I PROPORCJONALNOŚCI, NINIEJSZYM ZALECA, CO NASTĘPUJE:

PODSTAWOWE ZALECENIA

- 4. Państwu członkowskim zaleca się, by zagwarantowały dzieciom w potrzebie:
 - a) skuteczny i bezpłatny dostęp do wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki, kształcenia i zajęć w szkole, opieki zdrowotnej oraz co najmniej jednego zdrowego posiłku w każdym dniu nauki szkolnej;
 - b) skuteczny dostęp do zdrowego odżywiania i odpowiednich warunków mieszkaniowych

5. Państwu członkowskiemu zaleca się, by rozpoznawały dzieci w potrzebie oraz w ramach tej grupy uwzględniły – tam, gdzie jest to właściwe przy opracowywaniu zintegrowanych środków krajowych – konkretne niekorzystne sytuacje życiowe, w których znajdują się w szczególności:
- a) dzieci bezdomne lub doświadczające poważnej deprivacji mieszkaniowej;
 - b) dzieci z niepełnosprawnościami;
 - c) dzieci mające problemy ze zdrowiem psychicznym;
 - d) dzieci pochodzące ze środowisk migracyjnych lub z mniejszości etnicznych (w szczególności romskich);
 - e) dzieci objęte pieczęcią zastępczą (w szczególności instytucjonalną);
 - f) dzieci znajdujące się w niepewnej sytuacji rodzinnej.

WSPIERAJĄCE RAMY POLITYKI

6. Uznając najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka za sprawę nadrzędną, państwom członkowskim zaleca się, by stworzyły zintegrowane i wspierające ramy polityki mające na celu zwalczanie wykluczenia społecznego dzieci, skupiając się na przerywaniu międzypokoleniowego cyklu ubóstwa i defaworyzacji oraz ograniczaniu społeczno-gospodarczych skutków pandemii COVID-19. W tym celu państwom członkowskim zaleca się, by wdrażając niniejsze zalecenie:
- a) zapewniły spójność polityk społecznych, edukacyjnych, zdrowotnych, żywieniowych i mieszkaniowych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, oraz w miarę możliwości zwiększyły ich znaczenie dla wspierania dzieci w sposób zintegrowany;
 - b) kontynuowały, a w niezbędnych przypadkach zwiększyły inwestycje w systemy edukacji i systemy odpowiedniej opieki zdrowotnej i ochrony socjalnej, by skutecznie reagować na potrzeby dzieci i ich rodzin, w szczególności tych narażonych na ryzyko wykluczenia społecznego;
 - c) ustanowiły odpowiednie polityki i zapewniły właściwe zasoby – w tym za pomocą działań na rzecz integracji na rynku pracy, środków wspierających rodziców lub opiekunów oraz wsparcia dochodów rodzin i gospodarstw domowych – tak by kwestie finansowe nie stanowiły dla dzieci przeszkody w dostępie do usług wysokiej jakości;

- d) uwzględniały wymiar terytorialny wykluczenia społecznego, biorąc pod uwagę szczególne potrzeby dzieci w związku ze specyfiką obszarów miejskich, wiejskich, oddalonych i obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, przyjmując przy tym podejście zintegrowane i wielodyscyplinarne;
- e) podczas opracowywania, realizowania i monitorowania polityk i usług wysokiej jakości na rzecz dzieci – zacieśniały współpracę z władzami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi, organizacjami gospodarki społecznej, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz praw dziecka, samymi dziećmi i innymi zainteresowanymi stronami oraz zwiększały ich zaangażowanie w tym zakresie;
- f) wprowadzały środki propagujące włączenie społeczne i służące zapobieganiu i zwalczaniu dyskryminacji i stygmatyzacji dzieci w potrzebie;
- g) wspierały realizację strategicznych inwestycji w usługi wysokiej jakości na rzecz dzieci, w tym w infrastrukturę wspierającą oraz wykwalifikowanych pracowników;
- h) przeznaczyły odpowiednie zasoby oraz optymalnie wykorzystywały fundusze krajowe i unijne, w szczególności Europejski Fundusz Społeczny Plus, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, a w odpowiednich przypadkach – REACT-EU, InvestEU, Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz Instrument Wsparcia Technicznego.
- i) uwzględniały perspektywę płci w obrębie całych ram wspierających.

WCZESNA EDUKACJA I OPIEKA NAD DZIECKIEM, EDUKACJA WŁĄCZAJĄCA
I ZAJĘCIA W SZKOLE ORAZ ZDROWY POSIŁEK KAŻDEGO DNIA SZKOLNEGO

7. W celu zapewnienia dzieciom w potrzebie skutecznego i bezpłatnego dostępu do wysokiej jakości wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, kształcenia i zajęć w szkole oraz jednego zdrowego posiłku każdego dnia nauki szkolnej, państwom członkowskim zaleca się, by:
- a) zidentyfikowały i znosiły bariery finansowe i niefinansowe w dostępie do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, kształcenia i zajęć w szkole;
 - b) podejmowały działania mające na celu zapobieganie wczesnemu kończeniu nauki i ograniczanie tego zjawiska, z uwzględnieniem perspektywy płci, oraz ponowne angażowanie w naukę dzieci, które są zagrożone wczesnym przerwaniem kształcenia lub szkolenia, lub które je przerwały, w tym poprzez zapewnianie zindywidualizowanego poradnictwa i zacieśnianie współpracy z rodzinami;
 - c) zapewniały wsparcie edukacyjne na rzecz dzieci z trudnościami w uczeniu się w celu wypełnienia ich braków w sferze językowej, poznawczej i edukacyjnej;
 - d) dostosowywały obiekty i materiały edukacyjne we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem oraz w placówkach edukacyjnych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami i dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz zapewniały optymalne zaspokajanie ich specyficznych potrzeb, przy zastosowaniu integracyjnych metod nauczania i uczenia się; w tym celu należy zapewnić dostępność wykwalifikowanych nauczycieli i innych specjalistów, takich jak psychologowie, logopedzi, rehabilitanci, pracownicy socjalni i asystenci dydaktyczni;

- e) wprowadzały środki wspierające edukację włączającą oraz zapobiegające powstawaniu klas posegregowanych we wczesnej edukacji i opiece nad dzieckiem oraz w placówkach edukacyjnych; środki te mogą również obejmować udzielanie pierwszeństwa lub, jeśli jest taka potrzeba, umożliwianie wczesnego dostępu dzieciom w potrzebie;
- f) zapewniały co najmniej jeden zdrowy posiłek każdego dnia nauki szkolnej;
- g) zapewniały dostarczanie materiałów edukacyjnych, w tym cyfrowych narzędzi edukacyjnych, książek, mundurków lub wymaganego stroju – w odpowiednich przypadkach;
- h) zapewniały szybkie połączenia, usługi cyfrowe i odpowiedni sprzęt niezbędny do nauki zdalnej, aby zapewnić dostęp do treści edukacyjnych online, a także poprawiać umiejętności cyfrowe dzieci w potrzebie i nauczycieli i dokonywały niezbędnych inwestycji w celu wyeliminowania wszelkich form przepaści cyfrowej;
- i) w stosownych przypadkach – zapewniały transport do placówek wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz do placówek edukacyjnych;
- j) zapewniały równy i inkluzywny dostęp do zajęć w szkole, w tym do udziału w wycieczkach szkolnych oraz w zajęciach sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych;
- k) utworzyły ramy współpracy placówek edukacyjnych, społeczności lokalnych, służb socjalnych, służby zdrowia i służb ochrony dziecka, rodzin i podmiotów gospodarki społecznej w celu wspierania edukacji włączającej, świadczenia opieki pozaszkolnej i zapewniania możliwości uczestnictwa w zajęciach sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych oraz tworzenia placówek oświatowych będących centrami włączenia społecznego i rozwoju uczestnictwa, a także inwestowania w nie.

OPIEKA ZDROWOTNA

8. W celu zagwarantowania dzieciom w potrzebie skutecznego i bezpłatnego dostępu do wysokiej jakości opieki zdrowotnej, państwowym członkowskim zaleca się, by:
- a) wprowadzały ułatwienia w zakresie wczesnego wykrywania i leczenia chorób i zaburzeń rozwojowych, w tym tych dotyczących zdrowia psychicznego, zapewniały dostęp do okresowych badań lekarskich, w tym dentystycznych i okulistycznych, oraz programów badań przesiewowych; zapewniały kontynuację leczenia i rehabilitacji w odpowiednich terminach, w tym dostęp do leków, zabiegów i przedmiotów wspomagających funkcjonowanie oraz do programów szczepień;
 - b) zapewniały usługi z zakresu rehabilitacji i habilitacji skierowane do dzieci z niepełnosprawnościami;
 - c) realizowały łatwo dostępne programy w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób, skierowane do dzieci w potrzebie i ich rodzin, a także do specjalistów pracujących z dziećmi.

ZDROWE ODŻYWIANIE

9. W celu zagwarantowania dzieciom w potrzebie skutecznego dostępu do odpowiedniego i zdrowego odżywiania, w tym za pośrednictwem unijnego programu „Owoce, warzywa i mleko w szkole”, państwowym członkowskim zaleca się, by:
- a) wspierały dostęp do zdrowych posiłków, również w dniach wolnych od nauki szkolnej, w tym przez wsparcie rzeczowe lub finansowe, szczególnie w wyjątkowych okolicznościach, takich jak zamknięcie szkół;
 - b) zapewniały, aby normy żywieniowe w placówkach wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz w placówkach edukacyjnych odpowiadały konkretnym potrzebom żywieniowym;
 - c) zmniejszyły liczbę reklam i ograniczyły dostępność żywności bogatej w tłuszcze, sól i cukier w placówkach wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem oraz w placówkach edukacyjnych;
 - d) zapewniały rodzinom i dzieciom odpowiednie informacje na temat zdrowego odżywiania dzieci.

ODPOWIEDNIE WARUNKI MIESZKANIOWE

10. W celu zagwarantowania dzieciom w potrzebie skutecznego dostępu do odpowiednich warunków mieszkaniowych, państwom członkowskim zaleca się, by:
- a) zapewniły, aby bezdomne dzieci i ich rodziny otrzymywały właściwe zakwaterowanie, były szybko przenoszone z zakwaterowania tymczasowego do mieszkań stałych oraz miały dostęp do odpowiednich usług socjalnych i doradztwa;
 - b) przeprowadziły ocenę i – w razie potrzeby – zmieniły krajowe, regionalne i lokalne polityki w zakresie mieszkalnictwa oraz podjęły działania mające na celu zapewnienie należytego uwzględniania interesów rodzin z dziećmi w potrzebie, w tym przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu i zapobieganie bezdomności; taka ocena i zmiany powinny również obejmować polityki w zakresie mieszkalnictwa socjalnego lub pomocy mieszkaniowej oraz dodatków mieszkaniowych, a także poprawić dostęp do lokali przez dzieci z niepełnosprawnościami;
 - c) zapewniły dzieciom w potrzebie i ich rodzinom priorytetowy dostęp w odpowiednim terminie do mieszkalnictwa socjalnego lub pomocy mieszkaniowej;
 - d) umieszczając dzieci w placówkach opieki instytucjonalnej lub w rodzinnej pieczy zastępczej, uwzględniały potrzebę najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka, a także ogólną sytuację dziecka i jego indywidualne potrzeby; zapewniały przechodzenie dzieci z opieki instytucjonalnej lub rodzinnej pieczy zastępczej do wysokiej jakości opieki w ramach społeczności lub rodziny i wspierały ich niezależność życiową i integrację społeczną.

ZARZĄDZANIE I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

11. W celu zapewnienia należytego zarządzania, monitorowania i sprawozdawczości oraz z uwzględnieniem już istniejących krajowych struktur i mechanizmów państwom członkowskim zaleca się, by:

Krajowi koordynatorzy ds. gwarancji dla dzieci

- a) wyznaczyły krajowego koordynatora ds. gwarancji dla dzieci dysponującego odpowiednimi zasobami i uprawnieniami umożliwiającymi skuteczną koordynację i monitorowanie wdrażania niniejszego zalecenia;

Rozpoznawanie dzieci w potrzebie

- b) zaangażowały odpowiednie zainteresowane strony w rozpoznawanie dzieci w potrzebie i barier, z jakimi mierzą się w dostępie do usług objętych zakresem niniejszego zalecenia i w korzystaniu z nich – z myślą o jak najskuteczniejszym ukierunkowaniu środków na dzieci w potrzebie i z uwzględnieniem krajowych, regionalnych i lokalnych organizacji i warunków;

Krajowe plany działania

- c) w terminie dziewięciu miesięcy od przyjęcia niniejszego zalecenia przedłożyły Komisji plan działania obejmujący okres do 2030 r. i dotyczący wdrożenia niniejszego zalecenia, z uwzględnieniem warunków krajowych, regionalnych i lokalnych, a także już istniejących działań i środków politycznych mających na celu wspieranie dzieci w potrzebie. Plan działania powinien obejmować w szczególności:
- (i) kategorie dzieci w potrzebie, na które mają być ukierunkowane odpowiednie zintegrowane środki;
 - (ii) cele ilościowe i jakościowe, jakie trzeba osiągnąć względem dzieci w potrzebie, na które mają być ukierunkowane odpowiednie zintegrowane środki, z uwzględnieniem dysproporcji regionalnych i lokalnych;
 - (iii) środki planowane lub wprowadzane w ramach wdrażania niniejszego zalecenia, w tym środki na szczeblu regionalnym i lokalnym, a także niezbędne zasoby finansowe i terminy;
 - (iv) inne środki planowane lub wprowadzane w celu zwalczania wykluczenia społecznego dzieci i przerwania międzypokoleniowego cyklu defaworyzacji, w szczególności w oparciu o wspierające ramy polityki, o których mowa w ust. 6;
 - (v) krajowe ramy gromadzenia danych, monitorowania i oceny niniejszego zalecenia, również w celu ustanowienia wspólnych ram monitorowania, o których mowa w pkt 12 lit. d).

Działania informacyjne

- d) opracowały skuteczne działania informacyjne skierowane do dzieci w potrzebie i ich rodzin, w szczególności na szczeblu regionalnym i lokalnym, realizowane za pośrednictwem placówek edukacyjnych, wyszkolonych pracowników socjalnych, służb wspierających rodzinę, organizacji społeczeństwa obywatelskiego i gospodarki społecznej w celu zwiększania wiedzy i ułatwienia korzystania z usług objętych zakresem niniejszego zalecenia oraz zachęcenia do korzystania z nich;

Zaangażowanie zainteresowanych stron

- e) zapewniły, aby w całym procesie przygotowywania, wdrażania, monitorowania i oceny planu działania uczestniczyły organy regionalne, lokalne i inne stosowne organy, dzieci i odpowiednie zainteresowane strony reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe i organy odpowiedzialne za propagowanie włączenia społecznego i integracji, praw dziecka, edukacji włączającej i niedyskryminacji, w tym krajowe organy ds. równości;

Składanie sprawozdań do Komisji

- f) składały Komisji co dwa lata sprawozdania w sprawie postępów we wdrażaniu niniejszego zalecenia, zgodnie z krajowym planem działania, o którym mowa w lit. c).

WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I OCENA

12. Rada z zadowoleniem przyjmuje obrany przez Komisję cel polegający na:
- a) monitorowaniu postępów we wdrażaniu niniejszego zalecenia, w tym jego wyników i wpływu na dzieci w potrzebie, także w ramach tablicy wskaźników społecznych w kontekście europejskiego semestru, a także proponowaniu – w stosownych przypadkach – zaleceń dla poszczególnych państw członkowskich;
 - b) współpracowaniu z państwami członkowskimi, krajowymi koordynatorami ds. gwarancji dla dzieci oraz Komitetem Ochrony Socjalnej w celu usprawnienia procesu wzajemnego uczenia się, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk oraz analizowaniu działań podjętych w odpowiedzi na niniejsze zalecenia, zgodnie ze stosownymi krajowymi planami działania;
 - c) składaniu Komitetowi Ochrony Socjalnej regularnych sprawozdań z postępów we wdrażaniu niniejszego zalecenia, w oparciu o sprawozdania sporządzone przez państwa członkowskie;
 - d) współpracowaniu z Komitetem Ochrony Socjalnej w celu:
 - (i) ustanowienia wspólnych ram monitorowania, z wykorzystaniem istniejących źródeł danych i wskaźników, i – w razie potrzeby – opracowania dalszych uzgodnionych wspólnych – ilościowych i jakościowych – wskaźników dotyczących wyników i służących ocenie wdrażania niniejszego zalecenia;

- (ii) zwiększenia dostępności, zakresu i adekwatności porównywalnych danych na poziomie Unii, w tym danych o dzieciach w potrzebie i ich dostępie do usług oraz adekwatności i zakresie świadczeń skierowanych do dzieci – aby dostarczać informacji, na podstawie których kształtowane będą polityki;
- e) dokonaniu przeglądu postępów w zakresie wdrażania niniejszego zalecenia oraz złożenia odnośnego sprawozdania Radzie w ciągu pięciu lat od jego przyjęcia;
- f) zwiększaniu starań na rzecz podnoszenia poziomu świadomości i na rzecz komunikacji oraz intensywniejszym upowszechnianiu rezultatów i przykładów dobrych praktyk na szczeblu Unii oraz wśród państw członkowskich i odpowiednich zainteresowanych stron.

Sporządzono w Brukseli

*W imieniu Rady
Przewodniczący*
